

Een professionele leergemeenschap: Het appèl dat je doet op elkaar.

Elke stem telt binnen de professionele leergemeenschap op basisschool Alfons Ariens in Harderwijk rondom het onderwerp “mediawijsheid”.

Tekst: Elske Brouwer-Schudde, MA. Onderwijskundige en onderzoeker binnen het lectoraat Goede Onderwijspraktijken, Hogeschool Viaa, Zwolle

“Maar denk je nou echt dat het werken in zo’n leergemeenschap passend is bij onze school en ondersteunend kan werken in de aansluiting op onze kinderen?” Deze vraag stelde de directeur van de Alfons Ariens tijdens de oriëntatiefase in 2022 om te komen tot een professionele leergemeenschap (plg).

Ja, zo’n leergemeenschap is van meerwaarde voor elke school. Wanneer we werken vanuit gelijkwaardigheid en vanuit een gezamenlijke ambitie, sluiten we beter op de kinderen, en iedereen die om de kinderen heen staan, aan.

We staan om het kind heen, maar de plg is niet alleen kindgericht. Ook wereldgericht, want in de plg staan de vragen centraal die we hierin tegenkomen.

Bastiaansen (2022) vraagt zich hierbij af of “wij hier niet een opdracht hebben als onderwijs om mensen in de wereld te zetten? We hebben hier toch een taak liggen? Hier moet toch onze aandacht en betrokkenheid naartoe gaan”? Deze opdracht geven wij vorm tijdens het werken in een plg.

Wat is een plg?

Wat is precies een plg, ook wel een Professional Learning Community (PLC) genoemd?

There is no universal definition of a professional learning community. PLC may have shades of interpretation in different contexts, but there appears to be broad international consensus that it suggests a group of people sharing and critically interrogating their practice in an ongoing, reflective, collaborative, inclusive, learning-oriented, growth-promoting way (Mitchell & Sackney, 2000; Toole & Louis, 2002). (Mcmahon et al., 2006, p.222).

Een plg is volgens ons een gemeenschap van betrokkenen met een gezamenlijke ambitie die samen tijdens het gehele proces deze ambitie verder uitdiepen. Dit sluit precies aan bij wat McMahon (2006) hierover schrijft. In ons voorbeeld bestonden de betrokkenen uit leerkrachten, medewerkers vanuit de gemeente (denk aan Centrum voor Jeugd en Gezin en beleidsmakers), een procesbegeleider en onderzoeker van Hogeschool Viaa te Zwolle. Een procesbegeleider om, zoals het woord beschrijft, het proces te volgen en een onderzoeker om het proces onderzoeksmatig inzichtelijk te maken.

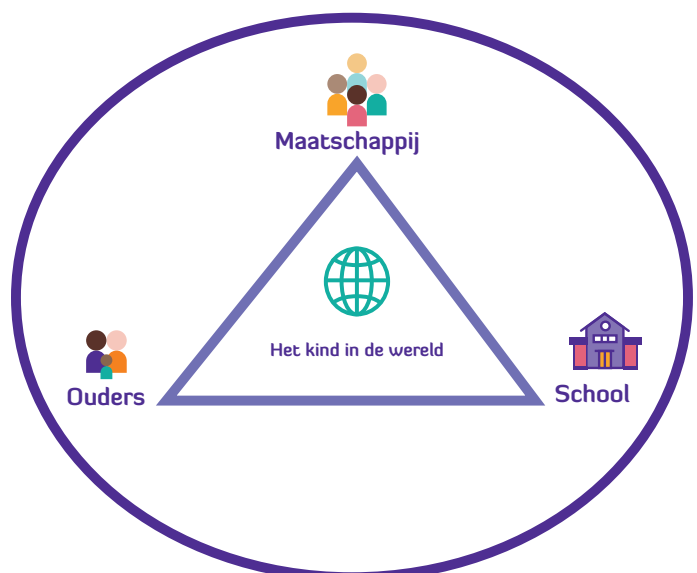
Omdat elke stem telt deden ook de leerlingen mee, zij leverden input middels de leerlingenraad en de directeur was hierbij de verbindende schakel. Hij nam namelijk deel aan zowel de leerlingenraad als de plg. Wat onze plg zo uniek maakte was de toevoeging, vanuit gelijkwaardig perspectief, van ouders. Ouders lijken bij de start ongelijkwaardig te starten, aangezien school of de zorg de neiging kan hebben om het voortouw te nemen. Juist door met ouders in de voorfase al te verkennen wat een plg precies inhoudt, starten alle betrokkenen vanuit gelijkwaardigheid. Wat kenmerkt hierbij nu zo’n leergemeenschap? Wat zijn werkbare principes? Wat maakt dat een plg echt kan bijdragen aan de praktijk?

Werkbare principes

Mcmahon et al. (2006) schrijven over vijf verschillende kenmerken... ook wel characteristics or features genoemd (Hord, 2004; Louis et al., 1995). Deze zijn:

- Shared values and vision
- Collective responsibility
- Reflective professional inquiry.
- Collaboration
- Group, as well as individual, learning is promoted. (Mcmahon et al., 2006, p.226)

In onze plg waren deze principes aanwezig. We hadden elkaars inbreng nodig. Elk keer begonnen we met een rondje kennisoogst rondom hetzelfde onderwerp vanuit eenzelfde visie, onze shared vision. We deelden deze kennis en ervaringen om de praktijk te onderzoeken en te verbeteren. Het uitwisselen hiervan stond centraal in onze plg. Op deze manier waren alle betrokkenen ingespeeld op elkaar en maakten we de verbinding om te zorgen voor een passend aanbod voor de doelgroep kinderen. “A key purpose of PLCs is to enhance teacher effectiveness as professionals, for

students' ultimate benefit" (McMahon et al., 2006, p.229). Een plg draait om het verbeteren van de praktijk, het gaat dus altijd om driedimensionaal werken, de dynamische driehoek:

We mogen vanuit de cirkel, welke de gezamenlijke ambitie vertegenwoordigt, samenwerken om te zorgen voor aansluiting op dit kind in deze school in deze wereld. Vanuit deze lange termijn ambitie zijn we elke bijeenkomst aan de slag gegaan. Dit gaf de bedoeling weer van waar we naartoe werkten en waarom dit zo belangrijk was. Bij het gelijkwaardig te werk gaan is zichtbaar verschil in aanpak. Ieder had een stem en deze werd gehoord, verkend en uitgediept. Vanuit dialoog en consensus kwamen we binnen de plg tot besluitvorming. Onze gezamenlijke ambitie was om een doorgaande lijn in school te creëren wanneer het gaat om "mediawijsheid". Werkbare principes zijn het werken vanuit een gezamenlijk vraagstuk en een gedeelde ambitie. De driehoek werkt gelijkwaardig wanneer er leren ontstaat bij elk individu en bij de groep als geheel. We droegen samen de verantwoordelijkheid vanuit deze samenwerking.

Praktische randvoorwaarden

De plg gaf zelf, als praktische voorwaarde, aan dat het helpend was dat er een voorzitter was die de input verzamelde en een programma maakte voor elke bijeenkomst. De leden in de plg waardeerden het dat een ieder opbouwende inbreng had tijdens de bijeenkomsten. Tevens is het natuurlijk belangrijk dat een ieder kan komen op het afgesproken tijdstip in een geschikte ruimte. We zaten hierbij altijd in een cirkel, zodat hierbij de gelijkwaardigheid duidelijker zichtbaar gemaakt mocht worden. Hierbij gaat het naast aanwezig zijn op dit tijdstip en in deze ruimte ook om echt aanwezig te zijn. Ben je daadwerkelijk beschikbaar in het hier en nu? Andries Baart (2004) zegt dit zo krachtig... "aandacht biedt de kiem vanuit de relatie en van daaruit zal de mens ontstaan". Wanneer er passanten voorbij kwamen in de plg, zag je dat dit invloed had op de plg. Een passant zou eigenlijk gelijkwaardig mee kunnen doen, zodat de leergemeenschap niet alleen functioneert op de desbetreffende school, maar invloed heeft op de volledige context waarbinnen de school zich bevindt. Hoe zorg je er nu met elkaar voor dat elke passant zich ook zo betrokken mag voelen dat diegene een betrokkene wil zijn van de plg? We komen hier bij het hart van de lerende.

Het hart van de lerende

We gaan namelijk, naast de werkbare principes en de praktische randvoorwaarden, nog een stapje verder. "At the heart of the change is the individual" (Hall & Hord, 2001) (McMahon et al., 2006, p.243). In de kern van leren en ontwikkelen gaat het om het raken van het hart, zo stellen wij dit als lectoraat Goede Onderwijspraktijken. In het hart bevindt zich namelijk "de stem van de lerende", zo schrijven Bolks & Paalman (2021). Een ieder in de plg stelde zich lerend en toegankelijk op. Dit vraagt nogal wat. In hoeverre voel je dat je welkom bent en dat jouw inbreng waarde heeft en waarde toevoegt? Dit vraagt onuitputtelijke nieuwsgierigheid naar de ander toe en uitstekende luistervaardigheden. Vanuit gelijkheid, ontstond hierbij gelijkwaardigheid en een stuk rechtvaardigheid. Een ieder werd recht gedaan. Bastiaansen

(2022) stelt ... "Ik denk dat het gaat om samen mens-zijn en daar telkens bij durven terug te komen. Hoe moeilijk dat soms ook is." Wanneer je je geborgen voelt vanuit jezelf en je eigen waarden kun je ook openstaan voor de wereld en dus ook voor de ander. Bastiaansen (2020) zegt in de Podcast van Meesterwerk over Aandachtige Betrokkenheid dat de "vrijheid van de ander even belangrijk is als jouw eigen vrijheid". Wanneer we het hart van de lerende mogen raken, doen we tijdens een plg proces een appèl op elkaar en op elkaars verantwoordelijkheid naar de kinderen toe in deze wereld.

Uiteindelijk heeft de school een prachtig ingevulde week rondom het thema "mediawijsheid" mogen opleveren met als slot een ouderavond waarin middels theater en het bespreken van stellingen de dialoog aangegaan werd tussen alle deelnemers. En dit was niet het einde van de plg... maar een nieuw gezamenlijk begin.

Wij bestaan samen.

Over onze plg:

Namens Viaa namen Linda Fix en Elske Brouwer-Schudde deel aan de plg. Namens de school de directeur, een leerkracht en een aantal ouders. Vanuit de gemeente haakte de wethouder, de beleidsmedewerker en enkele collega's vanuit het CJG aan.

Bibliografie

- Baart, A. (2004). *Een theorie van de presentie*. Uitgeverij LEMMA BV
- Bolks, T. K., & Paalman, I. (2021). *Wie ben je? wie wil je zijn als leraar?: een boek over persoonlijk meesterschap van leraren*. Viaa
- Hubeek, J.J. (2022). *Lisette Bastiaansen over Aandachtige Betrokkenheid*. Geraadpleegd op 28 november 2023, van #50 Aandachtige betrokkenheid – Meesterwerk Podcast (janjaaphubeek.nl)
- McMahon, A., & Stoll, L., & Thomas, S.M., & Wallace, M. (2006). *Professional Learning Communities. A Review of the Literature*. Geraadpleegd op 28 november 2023, van ResearchGate